

рівні акредитації не застосовується) незалежно від форм власності, а основними інституційними формами є аспірантура та докторантура. Згідно з чинним Законом України «Про вищу освіту» [2] залишилася дворівнева модель підготовки наукових і науково-педагогічних працівників, що безпосередньо починається на третьому освітньо-науковому / освітньо-творчому рівні («доктор філософії» / «доктор мистецтв») та продовжується на вищому науковому («доктор наук»). Порядок підготовки та правила прийому здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії й доктора наук у закладах вищої освіти визначається Кабінетом Міністрів України; умови прийому та освітні програми розробляють заклади вищої освіти [6].

Отже, метою підготовки науково-педагогічних працівників є розвиток їхніх особистісних якостей, забезпечення професійного зростання, формування педагогічної майстерності, фахової компетентності (професійно важливих умінь і навичок), а також здатності здійснювати науково-дослідну діяльність.

Список використаної літератури

1. Вища освіта України і Болонський процес: навчальний посібник / за ред. В. Г. Кременя; авторський колектив: М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. 384 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 09.08.2020).
3. Ларионова М. А. Преподаватель вуза – субъект модернизации образования. *Высшее образование в России*. Москва, 2007. № 12. С. 30–33.
4. Лобанова Л. С. Системы подготовки научных кадров в европейских странах и Украине: сравнительный анализ в контексте формирования Единого европейского образовательного и научного пространства. Киев : ДП «Информационно-аналитическое агентство», 2010. 100 с.
5. Образование : сокрытое сокровище (Learning: The Treasure Within): Основные положения Доклада Международной комиссии по образованию для XXI века. Москва : ЮНЕСКО, 1996. 46 с.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.08.2020).
7. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2019 рік / за заг. ред. проф. Сергія Квіта. Київ: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2020. 244 с.
8. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25 червня 2013 р. № 344/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> (дата звернення: 14.07.2020).

Оксана ДАНИСКО

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРСОНАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ ЯК СТРАТЕГІЯ АКАДЕМІЧНОЇ ПІДТРИМКИ СТУДЕНТІВ ЗВО

В умовах глобальної цифровізації майже всі аспекти людського життя стають все більш персоналізованими. Це явище активно простежується у сфері соціальних медіа, інтернет-реклами, пошукових хмарних систем, які на основі аналізу запитів користувача упорядковують і пропонують цікавий для кожного контент.

Останнім часом в освіті простежується тенденція популяризації персоналізованого навчання. Повільно, але впевнено персоналізація стає новаційним освітнім трендом. Актуальність дослідження зумовлена сучасною соціокультурною ситуацією, яка вимагає від закладу вищої освіти підготовки конкурентоспроможного, активного, відповідального, самостійного фахівця, який може діяти вдумливо та раціонально у неоднозначних ситуаціях. Для цього, як зазначено в Законі України «Про вищу освіту» здобувачеві важливо забезпечити індивідуальну освітню траєкторію як «персональний

шлях реалізації особистого потенціалу з урахуванням здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей та досвіду, а також можливості вибору типів, видів, форм, темпу здобуття освіти» [1]. Водночас в умовах реформування освітньої системи спостерігається як невизначеність самого терміну «персоналізоване навчання», так і недостатня розробленість практичних алгоритмів щодо шляхів реалізації персоналізованої стратегії освіти в умовах сучасної масової вищої освіти.

Зарубіжний дослідник Т Бентлі розглядає персоналізовану освіту як підхід до навчання, що передбачає урахування потреб, здібностей та інтересів здобувачів освіти. Означений підхід, на його думку, набув значної популярності упродовж останніх 15 років у провідних країнах світу як базова стратегія навчання та підготовки майбутніх фахівців до діяльності в умовах викликів ХХІ століття [2].

Таким чином, персоналізоване навчання (або англ. PL – Personalized Learning) – це навчання, що базується на можливостях та інтересах студента. У широкому значенні персоналізація передбачає адаптацію освітньої, підходів до форм, методів і засобів навчання, освітнього контенту відповідно до унікальних потреб кожного студента.

У більш вузькому значенні розглянемо це визначення крізь призму зарубіжного досвіду. Так, Міністерство освіти США (2010) визначає персоналізоване навчання як «інструкцію, в якій темп навчання та навчальні підходи оптимізовані для потреб кожного студента [5]. У деяких закладах освіти персоналізоване навчання набуває форми змішаного або онлайн навчання. Визначення Міністерства освіти США (2016) додатково пояснює, що індивідуалізація передбачає розробку викладачем розширених інструкцій відповідно до потреб студента у навчанні, а диференціація передбачає адаптацію до навчальних уподобань шляхом зміни навчальних методів або підходу [6]. Таким чином, для того, щоб навчання було персоналізованим, ключовим фактором є активне залучення студента у процес здобуття знань, а отже, значущість, релевантність змісту освіти їхнім інтересам та здібностям.

Пов'язане з цим визначення персоналізованого навчання, яке особливо наведено в книзі «Навчання особистості»: «У персоналізованому освітньому середовищі студенти є активними учасниками навчального процесу. Вони можуть обирати зміст навчання (що?) залежно від стратегії навчання (як?). У студентоцентрованому середовищі викладач є провідником на особистому шляху здобувача освіти» [3]. Це визначення чітко позиціонує студента в ролі суб'єкта освіти, замовника освітньої послуги та активного її користувача.

Із зазначеного вище можна зробити висновок, що процес навчання є персоналізованим, якщо його зміст пов'язаний з особистими інтересами та досвідом студентів, зокрібно це актуально щодо академічної їх підготовки, що спрямована на формування системи теоретичних знань та практичних навичок, необхідних для здійснення професійної діяльності.

Отже, персоналізоване навчання має на меті сприяти академічному успіху кожного студента. Першочерговим у цьому процесі є визначення освітніх потреб, інтересів та прагнень окремих студентів, і на цій основі забезпечення необхідний кожному навчальний досвід. Для досягнення зазначеної мети викладачі можуть застосовувати широкий спектр стратегій – від цілеспрямованої модифікації завдань або тем при вивченні курсу до зміни форм, за якими студенти опановують освітню програму. Розглянемо освітні стратегії, що можуть персоналізувати навчання студентів закладів вищої освіти в контексті їх академічної підтримки.

1) перебудова освітньої структури закладу освіти з метою групування студентів та викладачів у мікро-групи, де учасники добре знають один одного. Ця стратегія може реалізуватися в різних формах, однак найбільш популярними сьогодні є такі колаборативні освітні спільноти: тематичні академії, «школи в школі» – підхід, що передбачає створення окремих академічних програм або «шкіл» як підсистеми у рамках існуючої структури закладу освіти;

2) започаткування практики групування студентів у різні академічні «треки» або багаторівневі курси певної програми підготовки на основі діагностики здібностей або результатів їхньої успішності – підхід, що отримав назву «гетерогенне групування». За такого групування викладачі можуть застосовувати різноманітні персоналізовані стратегії навчання та академічної підтримки, зокрема диференціацію та індивідуалізацію;

3) ЗВО можуть створювати або пропонувати студентам різні освітні траєкторії, тобто більш широкий та різноманітний вибір навчального досвіду. Поширені приклади включають стажування, яке дозволяє студентам задовольнити вимоги професійні інтереси в інших освітніх закладах чи установах; досвід навчання за програмою подвійного диплому, що дозволяє студентам відвідувати курси в інших закладах освіти та одночасно накопичувати академічні кредити за кількома освітніми програмами; участь у незалежних освітніх проєктах, що забезпечують студентам самостійне здобуття навчального досвіду у співпраці з викладачем або наставником;

4) студенти також можуть створювати індивідуальні навчальні плани, зумовлені академічними та професійними цілями. Ця група стратегій містить розширення проблематики дисциплін за вибором студента, а також портфоліо, що є своєрідним кейсом, в якому упорядковано відомості про інтереси, здібності та досягнення студента. Викладачі можуть використовувати ці матеріали у розробці ефективних засобів академічної підтримки студентів.

5) використання альтернативних підходів до організації навчального процесу та вибору методів навчання, як, наприклад: автентичне навчання, дуальне навчання, змішане навчання, проєктне навчання тощо, що можуть забезпечити студентам індивідуальний вибір і більше можливостей для розвитку відповідно до особистих та професійних інтересів.

Таким чином, організація персоналізованого навчання як стратегія академічної підтримки студентів ЗВО вимагає дотримання таких умов: *реструктуризація змісту академічного контенту* відповідно до принципів загальності та фундаментальності знань, проблемно-орієнтованого їх спрямування; відкритості, альтернативності та системності базових теоретичних положень; гуманізації, гнучкості змісту освіти; *розвиток та розширення освітніх комунікацій* на засадах доступності та інтерактивності, цільової орієнтації, різноманітності та взаємодоповнюваності, інтегративності та взаємозамінності; *персоніфікація діяльності викладача*, що передбачає можливість його професійної самореалізації у процесі освітньої взаємодії зі студентами (рефлексія, відповідальність, самоактуалізація, здатність критично мислити).

Отже, персоналізація, персоналізоване навчання – це сукупність різноманітних практик і стратегій, що фокусуються на адаптації закладу вищої освіти (на рівні курсу, програми тощо) до інтересів, потреб та освітніх цілей студентів, і в такий спосіб збагачує їх особистий, академічний та професійний досвід. Реалізація персоніфікованих освітніх стратегій передбачає створення студентоцентрованого освітнього середовища.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2017. № 38–39. ст.380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Bentley T. *Personalised learning in the UK: from vision to strategy?* Personalised Learning: high expectations symposium, Department of Education and Training, Sydney, 2005.
3. Bray B., McClaskey K. *Make learning personal: The what, who, wow, where, and why.* Corwin Press, 2014.
4. Long Y., Aleven V. *Active learners: Redesigning an intelligent tutoring system to support self-regulated learning* [Paper presentation]. *European Conference on Technology Enhanced Learning*, 2013. 490–495. Springer, Berlin, Heidelberg.
5. U.S. Department of Education. *Transforming American Education: Learning Powered by Technology.* Office of Educational Technology, Washington, D.C., 2010. URL: <http://www.ed.gov/sites/default/files/netp2010.pdf>

6. U.S. Department of Education. Future Ready Learning: Reimagining the Role of Technology in Education. Office of Educational Technology, Washington, D.C., 2016. URL: <http://tech.ed.gov/files/2015/12/NETP16.pdf> Walkington

Лариса ДРОЗД

ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

У світовій педагогічній думці, зокрема, в Україні, продовжуються вестися дискусії щодо розуміння сутності технологій навчання. Особливо з приводу того, чи існує в природі педагогічна технологія як певний інструмент навчання й виховання, яким може оволодіти кожний педагог. У ній окреслилося дві принципові позиції. Прибічники однієї переконані, що виховання й навчання є творчими процесами, інтуїтивним осягненням світу іншої людини і відповідним впливом на цей світ. Їх опоненти доводять, що педагогічний процес має інструментальний характер. Його мета полягає у вихованні особистості із заздалегідь заданими властивостями. На сучасному етапі розвитку освіти спостерігається надзвичайно широкий спектр тлумачення поняття «педагогічна технологія». Його варіанти – «педагогічна технологія», «технологія навчання», «освітні технології», «технології в навчанні», «технології в освіті» – широко використовуються в психолого-педагогічній літературі й мають понад 300 формулювань. Педагогічна технологія є діяльнісним сценарієм, описом педагогічної роботи, моделлю системи дій педагога і учнів (студентів), які треба виконати в ході організованого навчально-виховного процесу, що приводить до запланованого результату.

У зарубіжній літературі поняття «педагогічна технологія» пов'язане з іменами таких вчених: Б. Блум, Д. Брунер, Г. Гейс, Б. Скінер та інші. В теорії і практиці педагогічної освіти технологічний підхід досліджували А. Алексюк, В. Беспалько, В. Бондар, С. Бондар, С. Гончаренко, В. Гузеєв, І. Дичківська, А. Насімчук, О. Падалка, І. Підласий, О. Пехота, Г. Сазоненко, Г. Селевко, Н. Щуркова та інші [1].

Поняття «технології навчання» є відносно новим явищем у педагогічній науці, але попри свою новизну воно має генетичне коріння. Так, основою цієї дефініції є слово «технологія», що походить від грецького «*techne*» – мистецтво, майстерність, і «*logos*» – наука, закон. Тобто «технологія» (дослівно) – це наука про майстерність.

Аналіз філософської та педагогічної літератури свідчить про велику кількість підходів і поглядів науковців щодо розуміння технології як важливого чинника розвитку людської цивілізації. Багато вчених обґрунтовували розвиток суспільства крізь призму трьох фаз розвитку технологій. Так, Д. Белл описав в історії три типи суспільства: «доіндустріальне», «індустріальне», «постіндустріальне». А. Тоффлер обґрунтував існування «першої хвилі», «другої хвилі» і «третьої хвилі» розвитку людства. Х. Ортега-і-Гассет розділив усю науково-технічну історію суспільства на три епохи: «техніка випадку», «техніка ремесла», «техніка-людина-техніка»[5].

У тлумачному словнику української мови технологію визначено як сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чогось; начальний предмет, що викладає ці знання, відомості; сукупність способів обробки або переробки матеріалів, виготовлення виробів, проведення різних операцій тощо.

До основних ознак технології належать стандартизація, уніфікація процесу, можливість його ефективного й економічного відтворення відповідно до заданих умов. Технологічний процес завжди передбачає чітку послідовність операцій із використанням необхідних засобів (матеріалів, інструментів) за певних умов.

Аналізуючи «генетичне коріння» поняття «педагогічна технологія», автори посібника «Перспективні освітні технології» (А. Алексюк, І. Бех, Т. Демків,